

ODA DO MŁODOŚCI, ADAM MICKIEWICZ (fragm.)

Przeczytaj poniższy fragment. Odpowiadaj tylko własnymi słowami, chyba że w poleceniu zaznaczono inaczej.

Bez serc, bez ducha, — to szkieletów ludy!

Młodości! dodaj mi skrzydła!

Niech nad martwym wlecę światem

W rajsłą dziedzinę uludy:

Kędy zapał tworzy cudy,

Nowości potrząsa kwiatem

I obleka w nadziei złote malowidła!

Niechaj, kogo wiek zamroczy,

Chyląc ku ziemi poradłone czoło,

Takie widzi świata koło,

Jakie tępemi zakreśla oczy.

Patrz na dół — kędy wieczna mgła zaciemia

Obszar gnuśności zalany odmętem:

To ziemia!

Patrz, jak nad jej wody trupie (...)

Wzbił się jakiś płaz w skorupie.

Sam sobie sterem, żeglarzem, okrętem;

Goniąc za żywiołkami drobniejszego płazu,

To się wzbija, to w głąb wali:

Nie lgnie do niego fala, ani on do fali;

A wtem jak bańka prysnął o szmat głązu!

Nikt nie znał jego życia, nie zna jego zguby:

To samoluby!

Młodości! tobie nektar żywota

Natenczas słodki, gdy z innymi dzielę:

Serca niebieskie poi wesele,

Kiedy je razem nić powiąże złota.

Razem młodzi przyjaciele!

W szczęściu wszystkiego są wszystkich cele;

Jednością silni, rozumni szafem,

Razem młodzi przyjaciele!

I ten szczęśliwy, kto padł wśród zawodu,

Jeżeli poległem ciałem

Dał innym szczebel do sławy grodu.

Razem, młodzi przyjaciele!

Choć droga stroma i śliska,

Gwałt i słabość bronią wchodu:

Gwałt niech się gwałtem odciska,

A ze słabością łamać uczmy się za młodu! (...)

1. Rozstrzygnij, czy poeta zastosował w wierszu kontrast. Uzasadnij swoje zdanie.

2. Na podstawie swojej wiedzy określ, kogo podmiot liryczny nazywa "szkieletami ludów". Sformułuj własnymi słowami 4 zarzuty, które im stawia.

AA 3. Wypisz adresatów wiersza i określ funkcję tak skonstruowanej sytuacji komunikacyjnej w utworze.

Nazwa środka artystycznego	Przykład z tekstu	Funkcja w tekście

AA 4. Nazwij dwa środki językowe, dzięki którym autor nadaje swojej wypowiedzi podniosły styl. Do nazw dopisz odpowiednie fragmenty z tekstu.

AA 5. Określ funkcje zastosowanej w utworze perspektywy wertykalnej. Podaj jeden przykład tego zabiegu, wypisując odpowiednie fragmenty z wiersza.

 6. Określ gatunkowość wiersza i wskaż własnymi słowami trzy przykłady tego gatunku w utworze.

 7. Z wybranych lektur obowiązkowych podaj przykład utworu, w którym odnajdziesz uroczysty zwrot do adresata i określ, w jakiej epoce powstał.

AA 8. Rozstrzygnij, czy poeta zastosował w utworze impresywną funkcję języka. Uzasadnij swoją odpowiedź.

ROMANTYCZNOŚĆ, ADAM MICKIEWICZ (fragm.)

Przeczytaj poniższy fragment. Odpowiadaj tylko własnymi słowami, chyba że w poleceniu zaznaczono inaczej.

Słuchaj dziewczeczko!

— Ona nie słucha. —

To dzień biały! to miasteczko!

Przy tobie nie ma żywego ducha,

Co tam wkoło siebie chwytasz?

Kogo wołasz, z kim się witasz?

— Ona nie słucha. — (...)

Martwe znasz prawdy, nieznane dla ludu,
Widzisz świat w proszku, w każdej gwiazd iskierce;

Nie znasz prawd żywych, nie obaczysz cudu!

Miej serce i patrzaj w serce!"

— „Tyżeś to w nocy? to ty Jasieńku!

Ach! i po śmierci kocha!

Tutaj, tutaj, pomaleńku,

Czasem usłyszysz macocha!...

Niech sobie słyszy... już nie ma ciebie,

Już po twoim pogrzebie!

Ty już umarłeś? Ach! ja się boję!...

Czego się boję mego Jasieńka?

Ach, to on! lica twoje, oczki twoje!

Twoja biała sukienka! (...)

„Dziewczyna czuje, — odpowiadam skromnie

— A gawieź wierzy głęboko:

Czucie i wiara silniej mówi do mnie,

Niż mędrca szkiełko i oko.

1. Wymień 4 cechy ballady romantycznej. Każdą zilustruj przykładem z tekstu.

2. Balladę "Romantyczność" uznaje się za balladę programową nowej epoki. Udowodnij to trzema argumentami, odnosząc się zarówno do tekstu, jak i do cech literatury i światopoglądu romantyzmu, wyrażonych w wierszu.

- 3. Scharakteryzuj świat przedstawiony w utworze i określ funkcję poszczególnych jego elementów.

Element świata przedstawionego	Przykład z tekstu	Funkcja w tekście
czas		
miejsce		
bohaterowie		

- 4. Wyjaśnij pojęcie "gatunek synkretyczny". Udowodnij, że "Romantyczność" jest utworem synkretycznym - sformułuj trzy argumenty.

- AA** 5. Określ funkcje dialogiczności w balladzie "Romantyczność".

- AA** 6. Zdefiniuj pojęcie puenty. Rozstrzygnij, czy jest ona obecna w balladzie "Romantyczność". Uzasadnij swoją odpowiedź.

- 7. Z wybranych lektur obowiązkowych podaj przykład utworu, w którym przenikają się także świat fantastyczny i realistyczny. Wskaż autora oraz epokę.

- AA** 8. Rozstrzygnij, czy poeta zastosował w utworze ekspresywną funkcję języka. Uzasadnij swoją odpowiedź.

DZIADY, cz. III, ADAM MICKIEWICZ (fragm.)

Przeczytaj poniższy fragment. Odpowiadaj tylko własnymi słowami, chyba że w poleceniu zaznaczono inaczej.

Depczę was, wszyscy poeci,
Wszyscy mędrce i proroki,
Których wielbił świat szeroki.
Gdyby chodzili dotąd wśród swych dusznych dzieci,
Gdyby wszystkie pochwały i wszystkie oklaski
Słyszeli, czuli i za słuszeń znali,
I wszystkie sławy każdodziśniej blaski
Promieniami na wieńcach swoich zapalali,
Z całą pochwałą muzyką i wieńców ozdoba,
Zebraną z wieków tyła i z pokoleń tyła,
Nie czuli by własnego szczęścia, własnej mocy,
Jak ja dziś czuję w tej samotnej nocy:
Kiedy sam śpiewam w sobie,
Śpiewam samemu sobie.
Tak! - czuły jestem, silny jestem i rozumny. -
Nigdy nie czułem, jak w tej chwili -
Dziś mój zenit, moc moja dzisiaj się przesili,
Dziś poznam, czym najwyższy, czyli tylko dumny;
Dziś jest chwila przeznaczona,
Dziś najsilniej wyteżę duszy mej ramiona -
To jest chwila Samsona,
Kiedy więzień i ślepy dumął u kolumny.
Zrzucę ciało i tylko jak duch wezmę pióra -
Potrzeba mi lotu,
Wylecę z planet i gwiazd kołowrotu,
Tam dojdę, gdzie graniczą Stwórcy i natura.
I mam je, mam je, mam - tych skrzydeł dwoje;
Wystarczą: - od zachodu na wschód je rozszerzę,
Lewym o przeszłość, prawym o przyszłość uderzę.

I dojdę po promieniach uczucia - do Ciebie!
I zajrzę w uczucia Twoje,
O Ty! o którym mówią, że czujesz na niebie.
Jam tu, jam przybył, widzisz, jaka ma potęga,
Aż tu moje skrzydło sięga.
Lecz jestem człowiek, i tam, na ziemi me ciało;
Kochałem tam, w ojczyźnie, serce me zostało, -
(...)

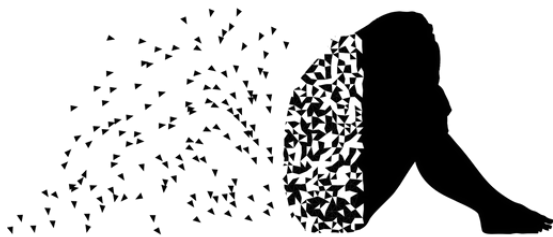
Tę władzę, którą mam nad przyrodzeniem,
Chcę wyrzucić na ludzkie dusze,
Jak ptaki i jak gwiazdy rządzą mym skiniem,
Tak bliźnich rozrządzać muszę.
Nie bronią - broń broń odbije,
Nie pieśniami - długo rosna,
Nie nauką - prędko gnije,
Nie cudami - to zbyt głośno.

Chcę czuściem rządzić, które jest we mnie;
Rządzić jak Ty wszystkimi zawsze i tajemnie:
Co ja zechcę, niech wnet zgadną,
Spełnią, tym się uszczęśliwią,
A jeżeli się sprzeciwią,
Niechaj cierpią i przepadną.
(...)

Milczysz, milczysz! wiem teraz, jam Cię teraz zbałał,
Zrozumiałem, co Ty jest i jakęś Ty władzę. -
Kłamca, kto Ciebie nazywał miłością,
Ty jesteś tylko mądrością.
(...)

1. Czy poniższa grafika mogłaby być ilustracją sytuacji przedstawionej we fragmencie? Rozstrzygnij, odnosząc się do obu tekstów kultury.

AA 2. Uzupełnij tabelę. Nazwij środki artystyczne oraz określ ich funkcję.

Nazwa środka artystycznego	Przykład z tekstu	Funkcja w tekście
	Nie bronią - broń broń odbije, Nie pieśniami - długo rosną, Nie nauką - prędko gnije,	
	Depcę was, wszyscy poeci, Wszyscy mędrcy i proroki,	
	Zrzucę ciało i tylko jak duch wezmę pióra	

 3. Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do bohatera. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe

1.	Konrad wywyższa się oraz nienawidzi siebie.	P/F
2.	Bohater jest bardzo porywczy i ekspresyjny.	P/F
3.	We fragmencie pojawia się motyw szaleństwa bohatera.	P/F
4.	Konrad we fragmencie charakteryzuje się także w sposób bezpośredni.	P/F

 4. Rozstrzygnij, czy Konrada można nazwać "nowym Prometeuszem". W argumentacji uwzględnij podobieństwa i różnice między postaciami.

 5. Konrad mówi o Bogu w pewnym momencie: "Kłamca, kto Ciebie nazywał miłością,/Ty jesteś tylko mądrością". Oceń siłę tego oskarżenia w kontekście cech epoki romantyzmu.

 6. Czy w powyższym fragmencie został zastosowany kontrast? Uzasadnij swoją odpowiedź.

AA 7. Nazwij i wypisz z tekstu trzy środki, które kształtują emocjonalny charakter wypowiedzi Konrada.

 8. Na podstawie znajomości utworu powiedz, czy pragnienia Konrada się spełniły, odnosząc się do jego losów w dalszej części "Dziadów", cz. III.

 9. Wykorzystując znajomość III części "Dziadów" wskaż postać, która może stanowić kontrast dla postawy opisanej w powyższym fragmencie. Uzasadnij swoją odpowiedź.

 10. Podaj przykład dowolnego utworu z listy lektur obowiązkowych, w którym także występuje motyw lotu. Określ funkcję tego motywu w tym tekście.

DZIADY, cz. III, ADAM MICKIEWICZ (fragm.)

Przeczytaj poniższy fragment. Odpowiadaj tylko własnymi słowami, chyba że w poleceniu zaznaczono inaczej.

P. Rollisonowa

Panie! litość! — Ja wdowa! Panie senatorze!
Słyszałam, że zabili. — Czyż można, mój Boże!
Moje dziecko! — Ksiądz mówi, że on jeszcze żyje:
Ale go biją, Panie! Któż dzieci tak bije! —
Jego zbito — zlituj się — po katowsku zbito.
(Płacze)

Senator

Gdzie? kogo? — Gadaj przecie po ludzku, kobiéto!

P. Rollisonowa

Kogo? Ach dziecko moje! Mój Panie — ja wdowa —
Ach, wieleż to lat, póki człek dziecko wychowa!
Mój Jaś już drugich uczył: niech Pan wszystkich spyta,
Jak on uczył się dobrze. — Ja biédna kobiéta!
On mnie żywił ze swego szczupłego dochodu —
Ślepa — on był mnie okiem — Panie, umrę z głodu.

Senator

Kto popłół, że go bili, nie wyjdzie na sucho.
Kto mówił?

P. Rollisonowa

Kto mnie mówił?... ja mam matki ucho.
Ja ślepa: teraz w uchu cała moja dusza,
Dusza matki. — Wiedli go wczora do ratusza;
Słyszałam —

Senator

Wpuszczono ją?

P. Rollisonowa

Wypchnęli mię z progu
I z bramy, i z dziedzińca. Siadłam tam na rogu,
Pod murem; — mury grube — przyłożyłam ucho —
Tam siedziałam od rana. — W północ w mieście głucho,
Słucham — w północ, tam z muru — nie, nie zwodzę siebie,
Słyszałam go, słyszałam, jak Pan Bóg na niebie;
Ja głos jego słyszałam uszami własnemi —
Cichy, jakby z pod ziemi, jak ze środka ziemi.
I mój słuch wszedł w głąb muru, daleko, głęboko:
Ach, dalej poszedł, niżli najbystrzejsze oko.
Słyszałam — męczono go! —

Senator

Jak w gorączce bredzi!
Ale tam, moja Pani, wielu innych siedzi!

P. Rollisonowa

Jakto? — Czyż to nie był głos mojego dziecięcia?
Niema owca pozna głos swojego jagnięcia
Śród najlicniejszej trzody, — Ach to był głos taki! —
Ach, dobry Panie, żebyś słyszał raz głos taki,
Tybys już nigdy w życiu spokojnie nie zasnął!

Senator

Syn Pani zdrów być musi, gdy tak głośno wrzasnął.

P. Rollisonowa (pada na kolana)

Jeśli masz ludzkie serce...

Otwierają się drzwi od sali. Słychać muzykę. Wbiega panna,
ubrana jak na bal

1. Czy poniższa rzeźba mogłaby być ilustracją sytuacji przedstawionej w fragmencie? Rozstrzygnij, odnosząc się do obu tekstów kultury.

- AA** 2. Uzupełnij tabelę. Nazwij trzy środki stylistyczne, które służą ekspozycji uczuć matki i każdy zilustruj przykładem z tekstu.

Nazwa środka artystycznego	Przykład z tekstu

3. Określ cel zastosowania motywu "ślepej matki" w powyższej scenie.

- AA** 4. Z powyższego dialogu wypisz wypowiedź o charakterze ironicznym. Uzasadnij swoją odpowiedź.

5. Nazwij motyw, który związany jest z rolą matki i historią Polski, którego przykład stanowi opisywana scena.

- AA** 6. Czy w powyższym fragmencie została zastosowana hiperbola? Uzasadnij swoją odpowiedź.

AA 7. Wskaż dwa inne niż językowe środki służące wyeksponowaniu dramatycznej sytuacji matki. Podaj przykłady z tekstu.

 8. Wyjaśnij metaforę: "Niema owca pozna głos swojego jagnięcia" i określ jej funkcję w powyższej scenie.

 9. Wyjaśnij pojęcie martyrologia. Wykorzystując znajomość III części "Dziadów" wskaż inny przykład martyrologii w utworze.

 10. Podaj przykład dowolnego utworu z listy lektur obowiązkowych, w którym także występuje motyw cierpiącej matki. Wskaż imię i nazwisko autora oraz określ epokę, z której pochodzi tekst.

ZIADY, cz. III, ADAM MICKIEWICZ (fragm.)

Przeczytaj poniższy fragment. Odpowiadaj tylko własnymi słowami, chyba że w poleceniu zaznaczono inaczej.

Polska od pół wieku przedstawia widok z jednej strony tak ciągłego, niezmordowanego i niezłaganego okrucieństwa tyranów, z drugiej tak nieograniczonego poświęcenia się ludu i tak uporczywej wytrwałości, jakich nie było przykładu od czasu prześladowania chrześcijaństwa. Zdaje się, że królowie mają przecucie Herodowe o zjawieniu się nowego światła na ziemi i o bliskim swoim upadku, a lud coraz mocniej wierzy w swoje odrodzenie się i zmartwychwstanie. Dzieje męczeńskiej Polski obejmują wiele pokoleń i niezliczone mnóstwo ofiar; krwawe sceny toczą się po wszystkich stronach ziemi naszej i po obcych krajach. — Poema, które dziś ogłaszamy, zawiera kilka drobnych rysów tego ogromnego obrazu, kilka wypadków z czasu prześladowania podniesionego przez Imperatora Aleksandra.

Okolo roku 1822 polityka Imperatora Aleksandra, przeciwna wszelkiej wolności, zaczęła się wyjaśniać, gruntować i pewny brać kierunek. W ten czas podniesiono na cały ród polski prześladowanie powszechne, które coraz stawało się gwałtowniejsze i krwawsze. Wystąpił na scenę pamiętny w naszych dziejach senator Nowosilcow. (...)

Systematyczny Nowosilcow wziął naprzód na męki dzieci i młodzież, aby nadzieje przyszłych pokoleń w zarodzie samym wytępić. Założył główną kwaterę katowstwa w Wilnie, w stolicy naukowej prowincji litewsko-ruskich. Były wówczas między młodzieżą uniwersytetu różne towarzystwa literackie, mające na celu utrzymanie języka i narodowości polskiej, Kongresem Wiedeńskim i przywilejami Imperatora zostawionej Polakom. Towarzystwa te, widząc wzmagające się podejrzenia rządu, rozwiązały się wpróż jeszcze, nim ukaz zabronił ich bytu. (...)

Kto zna dobrze ówczesne wypadki, da świadectwo autorowi, że sceny historyczne i charaktery osób działających skryślił sumiennie, nic nie dodając i nigdzie nie przesadzając. I po cóż by miał dodawać albo przesadzać; czy dla ożywienia w sercu rodaków nienawiści ku wrogom? czy dla obudzenia litości w Europie? — Czymże są wszystkie ówczesne okrucieństwa w porównaniu tego, co naród polski teraz cierpi i na co Europa teraz obojętnie patrzy! Autor chciał tylko zachować narodowi wierną pamiątkę z historii litewskiej lat kilkunastu: nie potrzebował ohydzać rodakom wrogów, których znają od wieków; a do litościwych narodów europejskich, które płakały nad Polską jak niedołężne niewiasty Jeruzalemu nad Chrystusem, naród nasz przemawiać tylko będzie słowami Zbawiciela: «Córki Jerozolimskie, nie płaczcie nade mną, ale nad samymi sobą».

1. Podaj nazwę nurtu literacko-filozoficzno-religijnego, którego ilustracją jest poniższy fragment. Określ jego charakterystyczne cechy.

2. Określ funkcję wyczenia w pierwszym zdaniu "Przedmowy".

- 3. Uzupełnij tabelę. Znajdź trzy aluzje biblijne obecne we fragmencie oraz określ ich funkcje.

Aluzja biblijna	Cytat	Funkcja

- AA** 4. Podkreśl funkcję języka, która odgrywa znaczną rolę we fragmencie "Przedmowy". Uzasadnij swój wybór:
metajęzykowa informatywna impresywna ekspresywna

- 5. Opisz losy wybranej postaci z "Dziadów" cz. III, która mogłaby być ilustracją opisywanego w "Przedmowie" losu młodych ludzi. Uzasadnij odpowiedź.

- 6. Na podstawie powyższego fragmentu "Przedmowy" określ własnymi słowami przyczyny napisania przez Adama Mickiewicza cz. III "Dziadów".

- AA** 7. Czy autor w swojej wypowiedzi używa słownictwa nacechowanego pejoratywnie? Rozstrzygnij, odnosząc się do cech języka i stylu.

- AA** 8. Czy w powyższym fragmencie została zastosowana hiperbola? Uzasadnij swoją odpowiedź.
